



ניתן לצפות בשיעורים נוספים באתר של
מכון מאיר בכתובת: www.meirtv.co.il

בין ילדות, נערות והתבגרות

עיון בפרשת השבוע על פי ה"הכתב והקבלה"

להיות יותר בעלי תרבות והכרה הנם צריכים לעשות את המעשים הקודמים בעצמם, לא מתוך דחיפה פנימית עורת, כי אם מתוך הכרה פנימית ברורה.

7. שמונה קבצים א', פ"ג

כנסת ישראל עומדת היא עכשיו על המעבר, לצאת מתוך היים אינסטינקטים לחיים של הכרה. האינסטינקט הטבעי הוא יותר בטוח במהלכו ויותר מכוון בפעולתו לקיום החיים, אבל התכונה המושכלת של האדם לא תתן לו להשאיר לעולם חבוק במעמדו הטבעי, ובעל כרחו של האדם מתרומם הוא מחוגו, ויוצא אל המדרגה ההכרית שבהם הוא אוהב הרבה מסגולותיו הטבעיות, אבל סוף כל סוף הוא מסגלם לו בצורה יותר יפה. ככל החיים והאדם, שככל זמן שהנם נתונים במעמד הטבעי, פועל הטבע עליהם להחכימם בחכמת שמירת החיים והמשכת ההויה, וכל מה שהם מתחילים להיות יותר בעלי תרבות והכרה, הנם צריכים לעשות את כל הדברים הללו עצמם מתוך הכרה פנימית ברורה, ולא מתוך דחיפה פנימית חזקה ועורת. כך הוא מעמד האומה בגולה ליהושע היהדות, הוקרת האמונה ושמירת התורה. במצב התרדמה, האינסטינקט של הפץ הקיום הלאומי רדה בכל יחיד לשמור את הדת ולכבד את האמונה בכלל, מהכרה פנימית טבעית, שבהפרד כל אחד לעברו בחיי הדת יכוטלו רגשי האומה ותתפוצץ ותתכמל. ... עתה בא התור להכרה הברורה – שכשתשלם תחולל גדולות הרבה יותר מכל פעולות ההכרה הטבעית העורת ... אבל כעת אחרי ההתנוצצות בתור התחלה קטנה, גרם הדבר לביטול והלישות האינסטינקט ביהושע לקשר הדת והאמונה, וההכרה לא השלימה את תפקידה, על כן הננו משתוממים למראה ההריסה. אבל עלינו לא להשתומם ולהתיאש, גם לא לשכת בחיבוק ידיים מבלי עשות דבר, כי אם עלינו לדעת איך לאחוז בשרשי תחיית הרוח, ולהפרות את ענפיו. ... אמת הדבר שאם נעזוב את המצב כך, ילך הדבר מדחי אל דחי. אבל כשנחל להאיר את הרוח ולשכלל יותר ויותר את ההכרה הפנימית למהר להביאה לידי גילוי, אז תחל היא בעצמה להשיב את כל מה שנאבד לנו ע"י נפילת האינסטינקט בצורה יותר בהירה, והחיים הרוחניים ישובו לקבל צורה מאירה, ולב בנים יחל לשוב אל אבות, והחיים יוחלו להיות יותר מלאים טל תחיית קודש והכרת האמונה, כבודה והוקרתה.

זה אין חילוק בין הילד הרך לבין הבא בימים, כי על יהושע שהיה בן ג' שנה נאמר ויהושע בן נון נער, ונאמר ונער בן מאה שנים ימות, כי הכל לפי מזוג הגוף והרכבתו, כל עומת שיוסיף הגוף לעלות ולהתפשט ולקנות לו יתרון הכשר לשמוע בלמודים כן יצא כח הנפש בגבורתו, הולך ואור הולך ומוסיף; ומזה אמר כאן והנה נער בוכה ר"ל שהרגישה מתנועותיו התנוצצות והתעוררות חכמה, והכרת פניו ענתה בו שענין חשוב נוסט בנפשו, והוא דבר נראה לעינים, וכמאמר בוצין בוצין מקטפי ידיע. ויראה כי על כוונה זו דייק רש"י בלשונו על מלת ותראהו את מי ראתה את הילד, וכאילו אמר אותו הידוע לנו שלפי מיעוט ימיו ראוי להקרא ילד היא מצאתו בתאר נערוה.

5. הכתב והקבלה שמות כ"ד, ח'

את נערי בני ישראל. ... ולדעתי אין להוציא מלת נערי מפשטי, שענינו המשרת אשר סביב אדוניו, כי כל משרת יקרא נער, בעל השררה הנכבד הוא האיש, והמשרת לו יקרא נער, כמו גחזי נערו (מ"ב ד'), ... כי נער ישראל ואוהבהו (הושע י"א), אשר כנה כלל האומה הישראלית בראשיתה כאשר בחרה ה', על הבחינה הזאת בשם נער:

6. מאמרי הראי"ה עמ' 31-30; לתקופת המעבר

כל מה שהעולם מתבסס ורוח האדם מתפתח בקרבו, רואים אנו את החיים עוברים מן המצב האינסטינקטיבי אל מצב ההכרה. חק חפץ הקיום ושמירת הקיום שורר בדרך הכרח בנטיה טבעית בכל החי אשר על פני האדמה ובכל מלא היקום, בכל מקום שחיים נמצאים שם. במקום שמתפתח השכל השופט המבחיץ את ערך הקיום לא בהכרעה טבעית כי אם בשפיטה שכלית תיכף ומיד שלטונה של הנטיה הטבעית מתחלש. תיכף ומיד כשהשכל מתעורר אפילו מעט, אעפ"י וגם מפני זה שעדיין איננו מספיק להכריע ולהורות בתוקף את דרך החיים, הרושם השליילי של סתירת המצב הקודם כבר נגלה וניכר. ... תכונת השכלול של האדם ביחוד לא תתן לו להשאיר לעולם במעמדו הטבעי, ומתרום הוא ועובר אל מדרגת ההכרה, ומאבד בה הרבה מסגולותיו של האינסטינקט שהוא אמנם יותר בטוח במהלכו ויותר מכוון בפעולתו לקיום החיים, אבל סוף סוף מסגל הוא לו אותן עצמן בצורה יותר יפה ומשוכללה. ... וכל מה שהם מתחילים

1. שמות ב', ו' ורש"י

ותהר האשה ותלד בן ותרא אתו כי טוב הוא ותצפנהו שלשה ירונים:
כי טוב הוא – כשנולד נתמלא הבית כולו אורח (סוטה טז):

2. שמות ב', ו' ורש"י

ותפתחו ותראהו את הילד והנה נער בכה ותזמול עליו ותאמר מילדי העברים זה:
ותפתח ותלחו – את מי ראתה הילד זהו פשוטו ומדרכו שקלחה עמו שקינה (ט"ז סוטה טז):
והנה נער בכה – קולו כנעק:

3. ספורנו שמות ב', ו'

ותפתח ותראהו. ... כי הולד מעת הולדו עד היותו שלם בגידול יקרא ילד, ... ומעת היותו מתנער ומתנוועע בתנועות בלתי שלימות להשיג תכלית יקרא נער. ומזה יקרא כל משרת נער, כי אמנם רב תנועותיו בלתי שלמות כפי הצריך להשיג התכלית המכוון מאדוניו. אמר, אם כן, שראתה שעם היותו ילד נולד מקרוב הנה היה נער בוכה, מתנער בתנועה נפלאה מבן גילו:

4. הכתב והקבלה שמות ב', ו'

ותראהו את הילד. אילו היה נאמר ותרא את הילד אז היה משמעותו, שראתה אותו בתאר הילדות, וזה הפך האמת מעדות הכתוב שמצאתו בתואר הנערות, ועוד דא"כ היה ראוי להוסיף מלת הוא, ולומר והנה הוא נער, להורות על ההפך, לכן אמר ותראהו את הילד, טעמו עם היותו ילד נולד מקרוב ראתה בו דבר חדש, והוא שהיה נער, מתעורר בתנועה נפלאה אשר יורה על התנוצצות שכלו; כי שם נער הונח לרש"י על מעמד הנערות בבחינת רוחניותו, ר"ל כשאור השכלי הוא במעמד העליה הולך ומתגבר, הולך ומוסיף וזיק השמש השכלי מתנוצץ ונשקף בעד הלונות גופניותו, כי נער הוא לשון התעוררות, כמו נערו כגורי אריות (ירמיה נ"א), והיינו כשאור השכלי מתעורר להתפשט; לכן לא יפול ענין נערות רק על מין אדם, במה שיש לו נפש שכלית, אבל בשאר בע"ח אף שיש בהם איזה ניצוץ שכלי הנה הוא נמצא בו מיד כצאתו מרחם אמו, ולא יוסיף אם אלא שנים יחיה, זולת קצת התפשטות כח דמיוני המתגלה בהם ע"י הרגל ונסיון; ומטעם